

Giáo dục động cơ học tập cho học viên Trường Đại học Văn hoá Nghệ thuật Quân đội

Trịnh Xuân Thuận*

*Khoa KHXH&NV - Trường Đại học Văn hoá Nghệ thuật Quân đội

Received: 2/11/2023; Accepted: 8/11/2023; Published: 20/11/2023

Abstract: *Students' learning motivation plays a very important role. This is the direct cause of active learning and training, an important factor in turning the training process into a self-training process. The study clarifies some issues about learning motivation and proposes some socio-psychological measures to improve the effectiveness of educational activities and develop learning motivation for students at the University of Culture - Current Military Art.*

Keywords: *Learning motivation; student; Military University of Culture and Arts; Military school;*

1. Đặt vấn đề

Động cơ hoạt động học tập là những động lực định hướng, thúc đẩy học tập của học viên; nó tồn tại như là nguyên nhân bên trong của những nỗ lực, cố gắng vươn lên của người học nhằm lĩnh hội tri thức, kỹ năng, kỹ xảo, phát triển các phẩm chất nhân cách của bản thân đáp ứng đòi hỏi của nghề nghiệp tương lai, của xây dựng quân đội. Nói đến động cơ hoạt động học tập là nói đến hệ thống những động lực thúc đẩy người học viên học tập với những biểu hiện phong phú và phức tạp mà ta có thể quy vào những biểu hiện chủ yếu sau đây: Động cơ chính trị đạo đức, động cơ nhận thức, động cơ nghề nghiệp, động cơ cá nhân. Các động cơ này quan hệ biện chứng với nhau tạo thành một hệ thống, trong đó tùy theo kết quả của quá trình giáo dục, tùy theo sự lĩnh hội và tu dưỡng của từng người mà chúng có thứ bậc khác nhau, chiếm một vị trí nhất định đối với sự phát triển nhân cách người học viên. Đây là những động cơ chủ yếu chi phối hành động học tập, cũng như kết quả và chất lượng học tập và rèn luyện của học viên cần phải được nhìn nhận một cách đầy đủ và xem xét diễn biến thực tế của nó trong nhà trường quân đội hiện nay.

Khi nghiên cứu và phân tích các động cơ chủ yếu này cần phải chú ý xem xét và lý giải nó ở cả hai khía cạnh đó là *cường độ của động cơ và ý nghĩa xã hội của động cơ*. Cường độ của động cơ hoạt động học tập thể hiện ở sự thúc đẩy mạnh hay yếu (có các mức độ như rất mạnh, bình thường, yếu). Ý nghĩa xã hội của động cơ được biểu hiện ở động cơ đó là đúng hay sai, là tích cực hay tiêu cực. Có động cơ rất mạnh về cường độ nhưng lại biểu hiện tính chất tiêu cực, phản nhân văn, phản động có hại cho dân cho nước.

Hiện nay, vấn đề động cơ, thái độ, trách nhiệm

học tập của học viên trường Đại học Văn hoá - Nghệ thuật Quân đội đang bị tác động của nhiều nhân tố khách quan như tác động của xu thế hội nhập, mở cửa và hợp tác quốc tế, kinh tế thị trường xã hội chủ nghĩa; tác động của văn hoá cũng như sự biến động của cơ cấu giai cấp, sự phân hoá các giai tầng xã hội, sự biến đổi của hệ giá trị và định hướng giá trị xã hội hiện nay. Do vậy, trong thực tế ở các trường đại học, cao đẳng nói chung, trường Đại học Văn hoá - Nghệ thuật Quân đội nói riêng vấn đề động cơ, thái độ, học tập của học viên có biểu hiện rất phong phú, phức tạp với nhiều cung bậc khác nhau, nhưng động cơ chính trị xã hội, thái độ trách nhiệm với chức trách, nhiệm vụ của học viên đã bộc lộ rõ ràng và phù hợp với thực tiễn. Do sự tác động, ảnh hưởng của kinh tế thị trường, sự biến đổi định hướng giá trị xã hội làm cho lĩnh vực hoạt động quân sự, nghề nghiệp quân sự không còn hấp dẫn như trước đây, do đó trong động cơ, thái độ, trách nhiệm của họ chưa có sự thúc đẩy mạnh mẽ của niềm tin, của lý tưởng nghề nghiệp quân sự mà họ sẽ gắn bó suốt đời, một số không nhỏ thiếu hứng thú với việc học tập, nâng cao trình độ, kém nhiệt tình, say mê với nghề nghiệp quân sự dẫn đến việc hình thành và phát triển các nhu cầu động cơ lĩnh hội tri thức rèn luyện kỹ năng kỹ xảo nghề nghiệp của họ còn hạn chế. Do vậy mà thiếu sự tìm tòi, sáng tạo không tích cực chủ động trong học tập, phấn đấu, thậm chí xuất hiện trung bình chủ nghĩa,... Thực trạng này do nhiều nguyên nhân, một trong những nguyên nhân quan trọng đó là quá trình xây dựng, củng cố động cơ học tập cho học viên ở Nhà trường còn bộc lộ những hạn chế nhất định như: chưa thực sự quan tâm đến những đặc điểm tâm, sinh lý của học viên; chưa có những nghiên cứu sâu về nhu cầu, nguyện vọng, mong muốn của học viên; chưa

đánh giá đúng được những tác động ảnh hưởng của môi trường, hoàn cảnh đến việc hình thành động cơ học tập, cũng như việc xây dựng động cơ học tập cho học viên ... Do đó, để khắc phục thực trạng trên, hệ thống lãnh đạo chỉ huy của Nhà trường cần tiến hành các biện pháp tác động khoa học, đồng bộ và đủ mạnh tới nhu cầu động cơ học tập của học viên.

2. Một số biện pháp tâm lý - xã hội giáo dục phát triển động cơ học tập cho học viên trường Đại học Văn hoá - Nghệ thuật Quân đội hiện nay

2.1. Thống nhất nhận thức, đề cao trách nhiệm của chủ thể trong xây dựng động cơ học tập của học viên

Những thay đổi to lớn về mặt xã hội dưới sự tác động của khoa học kỹ thuật và công nghệ, xu thế toàn cầu hoá và kinh tế tri thức đã và đang đặt ra cho giáo dục đào tạo những yêu cầu mới. Ngày nay, giáo dục không chỉ có mục đích đem lại cho người học tri thức mà quan trọng hơn là trang bị cho họ phương pháp học tập, phát triển tư duy sáng tạo, biết độc lập suy nghĩ, biết phát hiện và giải quyết vấn đề, phát triển các kỹ năng xã hội,... nhằm hướng tới mục tiêu của việc học là: “Học để biết”, “Học để làm”, “Học để chung sống với nhau”, “Học để làm người”. Để đạt được các mục tiêu trên, công tác đào tạo ở Nhà trường phải đổi mới toàn diện, trong đó chú trọng đổi mới cách dạy và cách học theo hướng vừa trang bị kiến thức, vừa xây dựng động cơ học tập vì những ý nghĩa xã hội cao cả, “vừa dạy chữ, vừa dạy người”, khắc phục tính thụ động, đơn giản một chiều trong dạy, học; phát huy tính tích cực của cả người dạy, người học, của các cơ quan chức năng cũng như đội ngũ cán bộ quản lý trong nghiên cứu, tìm tòi đổi mới nội dung, hình thức, biện pháp xây dựng động cơ học tập đúng đắn cho học viên.

Hiện nay, nhiệm vụ của cách mạng, của quân đội có những bước phát triển mới; đòi hỏi mỗi quân nhân cần phải có những kiến thức và kỹ năng mới phù hợp với sự phát triển của thực tiễn cách mạng. Những giá trị và năng lực cần thiết của người học viên được phát triển bằng nhiều con đường khác nhau, nhưng con đường ngắn nhất và hiệu quả nhất là quá trình đào tạo tại nhà trường, trong đó việc xây dựng động cơ học tập đúng đắn cho học viên giữ vai trò quan trọng trong quá trình dạy, học. Mỗi giảng viên, học viên, cơ quan chức năng, cán bộ quản lý cần phải nhận thức một cách đúng đắn vấn đề này, từ đó xác định rõ trách nhiệm của bản thân những chủ thể trong việc xây dựng động cơ học tập cho học viên ở Nhà trường hiện nay. Việc nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các chủ thể sẽ có tác dụng thống nhất về

mặt nhận thức, nâng cao trách nhiệm trên cơ sở đó tạo nên sức mạnh tổng hợp của các lực lượng trong việc xây dựng động cơ học tập cho học viên. Để nâng cao nhận thức, trách nhiệm các chủ thể lãnh đạo quản lý giáo dục, đào tạo ở Nhà trường cần thực hiện tốt các yêu cầu sau: (1) Nâng cao nhận thức, trách nhiệm của cấp ủy, chỉ huy các cấp (từ Đảng ủy nhà trường, đến lãnh đạo, chỉ huy các phòng, khoa, ban, đơn vị quản lý học viên) đối với việc xây dựng động cơ học tập cho học viên; (2) Nâng cao nhận thức, trách nhiệm đối với đội ngũ giảng viên ở Nhà trường trong xây dựng động cơ học tập cho học viên.

2.2. Đổi mới nội dung, hình thức, biện pháp giáo dục phát triển động cơ học tập cho học viên

Việc giáo dục phát triển động cơ, với tư cách là hạt nhân của nhân cách, thành phần chủ đạo trong quá trình hình thành, phát triển nhân cách là cả một quá trình lâu dài, công phu và liên tục. Trong suốt thời gian đào tạo, phải thường xuyên quan tâm tới vấn đề xây dựng động cơ học tập đúng đắn cho học viên, từ đó tạo tính tích cực học tập cho học viên, giúp họ lĩnh hội tốt các tri thức, kỹ xảo, kỹ năng làm cơ sở cho hoạt động nghề nghiệp tương lai. Mặt khác, quá trình hình thành động cơ học tập phản ánh sự vận động của bản thân người học để vươn tới đạt được các mục tiêu, yêu cầu đào tạo của nhà trường cũng luôn chịu tác động của nhiều yếu tố. Sự tác động của các yếu tố cũng không phải bao giờ cũng theo một chiều nhất định. Chính các yếu tố này cũng thường xuyên có sự vận động, biến đổi, vì thế, cần phải thường xuyên đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp mới có thể đem lại hiệu quả trong giáo dục phát triển động cơ học tập cho học viên ở Nhà trường hiện nay.

Nội dung chủ yếu của đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp giáo dục phát triển động cơ học tập là phải liên tục tạo ra sự phong phú, đa dạng, thiết thực và hiệu quả của các tác động sư phạm tới động cơ học tập của người học. Ở đây, cần tập trung giải quyết tốt các vấn đề sau: (1) Cần coi trọng các nội dung, hình thức, biện pháp giáo dục nhằm hình thành nhu cầu học tập ở người học; (2) Quá trình dạy học cần thường xuyên đổi mới cả nội dung, phương pháp dạy học, tạo ra hứng thú thực sự của người học với lĩnh hội tri thức, hình thành kỹ xảo, kỹ năng; (3) Cần kết hợp chặt chẽ giữa truyền thụ kiến thức và xây dựng động cơ, thường xuyên đấu tranh chống các động cơ tiêu cực nảy sinh ở người học trong quá trình giảng dạy; (4) Cần chú trọng xây dựng nhân cách mẫu mực của người giáo viên để tạo ra tác động mạnh mẽ, trực tiếp tới động cơ học tập của người học.

2.3. Kết hợp chặt chẽ giữa giáo dục, rèn luyện,

quản lý, đánh giá kết quả học tập, rèn luyện của học viên với tự tu dưỡng, rèn luyện xây dựng động cơ học tập đúng đắn

Động cơ học tập trên thực tế là sản phẩm của các tác động giáo dục rèn luyện của các lực lượng sư phạm, đồng thời cũng là sản phẩm của tự tu dưỡng, rèn luyện của mỗi học viên. Vì thế, việc kết hợp chặt chẽ giữa giáo dục, rèn luyện, quản lý, đánh giá kết quả học tập, rèn luyện của học viên với tự tu dưỡng, rèn luyện xây dựng động cơ học tập đúng đắn của bản thân học viên có ý nghĩa quan trọng trong xây dựng động cơ học tập của họ. Biện pháp này nhằm tạo ra sự kết hợp chặt chẽ, sự phối hợp đồng bộ giữa tác động của các lực lượng giáo dục và khả năng tự giáo dục của người học để xây dựng động cơ học tập. Theo đó, cần tập trung giải quyết các vấn đề sau: (1) Đánh giá đúng vai trò chủ đạo của giáo dục, phát huy tối đa sức mạnh tổng hợp của các lực lượng sư phạm của nhà trường tới xây dựng động cơ học tập; (2) Đánh giá đúng đắn, chính xác kết quả học tập, rèn luyện của người học, tạo động lực kích thích, thúc đẩy người học; (3) Cần khơi gợi và phát huy tính tích cực, tự giác, tự tu dưỡng, rèn luyện của mỗi học viên.

2.4. Đảm bảo tốt điều kiện học tập, đời sống vật chất, tinh thần của học viên trong quá trình đào tạo

Xây dựng động cơ học tập cho học viên đòi hỏi phải giải quyết đồng bộ nhiều khâu, nhiều vấn đề, trong đó đảm bảo tốt các điều kiện học tập, chăm lo đời sống vật chất, tinh thần của học viên trong quá trình đào tạo cũng có liên quan chặt chẽ tới sự hình thành, phát triển, củng cố hiện tượng này. Bản thân nhu cầu của con người hiện nay là rất đa dạng, phong phú, do đó các đối tượng để thỏa mãn nhu cầu cũng cần đa dạng, từ đó động cơ mới nhanh chóng xuất hiện. Quá trình dạy học ở Nhà trường, các yếu tố bảo đảm như nguồn tài chính, đầu tư xây dựng cơ sở vật chất kỹ thuật, nâng cấp trang thiết bị phục vụ hoạt động dạy học và quản lý,... là điều kiện không thể thiếu của quá trình này. Chúng cũng góp phần tác động tới sự hình thành, phát triển động cơ học tập của người học.

Để góp phần nâng cao chất lượng giáo dục đào tạo trong các nhà trường quân đội nói chung, trường Đại học Văn hoá - Nghệ thuật Quân đội nói riêng, tạo điều kiện tốt hơn cho các hoạt động dạy và học, tạo động lực thúc đẩy người học yên tâm và gắn bó với các mặt hoạt động, yên tâm với hướng đi đã chọn cần tăng cường đảm bảo tốt hơn nữa các điều kiện cả về vật chất và tinh thần cho người học. Tập trung huy động mọi nỗ lực, cố gắng của các lực lượng sư phạm trong nhà trường và sự hỗ trợ của các lực lượng khác để đảm bảo

ngày càng tốt hơn điều kiện học tập, sinh hoạt cho học viên. Để thực hiện được mục tiêu trên, cần giải quyết tốt các vấn đề sau: (1) Cần nhận thức rõ vai trò của các điều kiện đảm bảo cho hoạt động học của người học; (2) Căn cứ vào tình hình cụ thể, cần quan tâm chăm lo tới các điều kiện học tập, sinh hoạt của học viên một cách thiết thực; (3) Huy động rộng rãi các nguồn lực xã hội đầu tư cho giáo dục đào tạo quân sự.

3. Kết luận

Động cơ học tập là một dạng cơ bản trong hệ thống động cơ hoạt động của con người được hiểu là “sự phản ánh những đối tượng có khả năng thỏa mãn nhu cầu học tập, trở thành yếu tố tâm lý thúc đẩy, định hướng người học thực hiện các nhiệm vụ học tập theo mục tiêu, yêu cầu đào tạo của nhà trường nhằm thỏa mãn nhu cầu cá nhân”. Theo đó, động cơ học tập của học viên trường Đại học Văn hoá - Nghệ thuật Quân đội là “những cái được phản ánh, trở thành yếu tố tâm lý thúc đẩy, định hướng người học viên thực hiện các nhiệm vụ học tập theo mục tiêu, yêu cầu đào tạo của Nhà trường nhằm thỏa mãn nhu cầu trở thành người nghệ sĩ, quản lý văn hoá trong quân đội”. Động cơ học tập của học viên có nội dung phức tạp, bao gồm một hệ thống động cơ có mối liên hệ chặt chẽ, tác động lẫn nhau. Trong hệ thống động cơ học tập của người học viên ở Nhà trường nổi lên những động cơ bản là: Động cơ chính trị - đạo đức; động cơ nghề nghiệp; động cơ đồng nhất xã hội; động cơ lợi ích cá nhân, trong đó động cơ chính trị đạo đức đóng vai trò quan trọng nhất chi phối đến các động cơ khác trong hệ thống động cơ học tập của người học viên trong quá trình đào tạo.

Vấn đề xây dựng, giáo dục phát triển động cơ học tập cho học viên ở trường Đại học Văn hoá - Nghệ thuật Quân đội hiện nay là trách nhiệm của mọi lực lượng giáo dục đào tạo ở Nhà trường, trong đó, nòng cốt là đội ngũ giảng viên và cán bộ quản lý học viên, người trực tiếp tác động đến động cơ học tập của người học.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Phạm Thành Nghị (2011), *Tâm lý học giáo dục*, Nxb ĐHQG, Hà Nội.
- [2]. Nguyễn Văn Sơn (2012), *Xây dựng động cơ học tập của học viên ở các trường đào tạo sĩ quan trong quân đội hiện nay*, Luận án tiến sĩ, Hà Nội.
- [3]. Dương Thị Kim Oanh (2009), *Động cơ học tập của sinh viên trường đại học Bách Khoa*, Luận án tiến sĩ, Hà Nội.
- [4]. Nguyễn Thạc (chủ biên), Phạm Thành Nghị (2007), *Tâm lý học sư phạm đại học*, Nxb ĐHSP, Hà Nội.